

REUS OP LEMEN VOETEN

Andere organisatievorm voor de N.O.V.A. ?

Wij, Nederlanders, zijn een volk, dat van ons democratisch recht op vergaderen te pas en te onpas gebruik maken. En dus achten wij het ook nodig om onze vrije tijd in verenigingsverband te besteden.

Over het nut en de noodzaak daarvan zal ik het hier niet hebben - het blijve bij een constateren alléén - maar slechts willen vaststellen, dat ook wij, filmamateurs, ons aan dit nationale vermaak niet hebben kunnen onttrekken. Ook al zijn wij soms geneigd te zeggen: gooi die zwaarwichtige praterijen toch overboord en ga filmen!

Waar de mensen met dezelfde idealen tezamen zijn worden echter al gauw een voorzitter, een secretaris en een penningmeester gekozen, notulen gemaakt en contributie vastgesteld. Weer is dan een vereniging geboren.

Zo ontstond in de jaren dertig de Nederlandse Smalfilm Liga, de landelijke organisatie van smalfilmamateurs, welke vereniging in vrijwel alle grote plaatsen onderafdelingen bezat. De filmhobby stond met de intrede van het 8 mm formaat aan het begin van een dermate grote populariteit, dat men vandaag-de-dag gerust van massificatie mag spreken. Voordien waren het slechts enkele 16 mm film-pioniers - Dick Laan, Mannus Franken, de oprichter van de 'Liga' en anderen - die, in Nederland althans, de basis hebben gelegd. In Groningen was dat (mijn oud-clublid) Jan Thie van de

firma CAPI, die nog opnamen bezit van zijn kinderen genomen op een 16 mm apparaat, dat slechts met een hand-slinger kon worden aangedreven. De veermotor was nog een witte raaf.

Was de Smalfilm Liga echt nog een vereniging, waarvan de leden bij bijzondere voorstellingen in stemmig zwart verschenen en van welke bijeenkomst een filmcriticus eens bitter opmerkte dat 'de afdeling getuigde van geringe ernst en toewijding, waar het de cinegrafie en de behandeling van de cinegrafische vraagstukken betrof', waar 'te grote neigingen tot feestelijke vergaderingen en propaganda-avonden, naast te schaarse actieve werkzaamheid in cinegrafie en cinegrafische wetenschap bestond', de na de oorlog opgerichte N.O.V.A. geeft in dat opzicht wel een heel ander beeld te zien. Een ander beeld ook wat betreft de organisatievorm. Maar alvorens daar nader op in te gaan (wat de bedoeling van dit artikel is), wil ik toch nog even in het verleden duiken en wel aan de hand van de mening van voornoemde criticus, waarvan een brief uit 1935 in mijn bezit is.

Deze mening is dermate interessant, dat ik niet kan nalaten nog enige passagiers aan te halen. Het is kritiek uit een tijd, die nu al weer heel ver achter ons ligt en waarin opvattingen werden gehuldigd die, gelukkig, de onze niet meer zijn.

Ook al is de neiging daartoe in menige filmclub nog aanwezig. Men is dus gewaarschuwd!

Ik heb er genoeg van, Mijne Heren, eenmaal in de maand eraan te worden herinnerd, dat de Ligabeweging grotendeels in handen berust van lieden, wie het aan alle kwaliteiten van hart, hoofd en hand ontbreekt, die de beoefening van het schone handwerk der cinegrafie als absolute voorwaarde stelt;

ik heb er genoeg van, Mijne Heren, mijn toewijding, mijn tijd en mijn geld te misbruiken, om een vereniging te steunen, welke grotendeels dient tot amusement van hen, die er slechts genoegen in scheppen, zich maandelijks wat meters smalfilm te laten voordraaien, deze aan te gapen en na afloop te applaudiseren;

ik heb er genoeg van, mij met twee of drie Uwer de enigen te weten, die in de cinegrafie iets méér zien, dan een bot amusement of een Zondagsliefhebberijtje-zonder-zin-en-zonder-achtergrond;

ik heb er genoeg van, maandelijks in Uw midden grotendeels te spreken aan dovemansoren over het prachtige en moeilijke, de gehele mens opeisende werk, dat de film aan zijn beoefenaar opdringt; grotendeels te spreken aan de oren van een aantal zelfgenoegzame, gezeten burgers, die blijkbaar geld teveel, doch te weinig geestelijke inhoud en zelfkennis bezitten, om in te zien, dat zij tijd en geld verbeuzelen met een bezigheid, waarin zij nimmer iets zullen bereiken. Of meent ge misschien, dat het voor mij een genoegen is, elke avond weer in de oppositie te moeten komen tegen hen, die ook de ergste cinegrafische misdaden gelukkig en voldaan plegen aan te gapen, alléén omdat het toch zo éénig is, zichzelf, vrouw, kinderen, vrienden, ooms en tantes, mitsgaders andere belangrijke figuren weer te zien lopen, baden, reizen of filmspelen?

Ik verklaar U, dat er in Uw Liga géén plaats is voor hen, die - met iets anders, dan zelfgenoegzame plaatjeszucht en geestloze lust tot passieve plaatjeskijkerij, er binnentreden met levende idealen, met werklust en werkkraft, zolang er geen frisse wind door de afdeling gaat, zolang er geen storm van jeugdiger initiatief, van vlammender liefde en van intelligenter cineasme losbreekt over de hoofden van het stelletje talentloze belangstellenden, mét hun zo gewaardeerde dames en introducees', hetwelk het merendeel van de afdeling uitmaakt! etc. etc.'

Tot zover deze verbolgen criticus, uit wiens schrijverij blijkt, dat men in de dertiger jaren (soms) eens blad voor de mond nam. Wie meent, dat de in onze clubs vandaag-de-dag geuite critiek te hevig is, die leze voorgaande passage nog maar eens door. Hij zal dan tot de overtuiging komen, dat onze 'critiek' bepaald mild is.

De Nederlandse Smalfilmiga werd indertijd opgericht met de bedoeling voort te gaan in de lijn van de z.g. 'Avant-Garde'. Want, zo redeneerde Franken, de amateur, die aan niemand anders dan aan zichzelf verantwoording schuldig is en die dus geen rekening behoeft te houden met opdrachtgevers, is dé aangewezen persoon om de filmkunst in zijn zuivere vorm te dienen. Dat hier niets van terecht kwam behoeft niemand te verwonderen. Eendeels, omdat de apparatuur nog kostbaar was, zodat alleen de financieelkrachtigen zich de aanschaf daarvan konden veroorloven - hetgeen (meestal) geen waarborg was (en is) voor artistieke kwaliteit -, anderdeels omdat in latere jaren de snelle aanwas van leden het 'Pietje-op-potje'-element de overhand deed krijgen. De popularisering door middel van de reclame, die betoogde dat 'Filmen so Einfach' is en dat men slechts op de knop behoefde te drukken om de omkeer-

centrales de rest te laten doen, is daar verder debet aan geweest.

Aan de andere kant heeft deze popularisering bewerkstelligd, dat door de grotere fabrieksomzetten de prijzen belangrijk konden worden verlaagd, waardoor ook jongere enthousiastelingen-met-een-smallere-beurs aan het filmen sloegen, met als gevolg betere en artistiek meer verantwoorde films.

In deze na-oorlogse jaren, met de enorm toegenomen belangstelling voor de smalfilmerij, is de Nederlandse Organisatie van Amateurfilmclubs ontstaan en gegroeid. Inziende, dat de (deftige) 'Liga-tijd' voorbij was, vormden de weer actief geworden afdelingen zelfstandige clubs, die elke poging, hen weer in een strakke landelijke organisatie onder te brengen (D. Knegt), met argwaan bezagen. Doordat toch de behoefte werd gevoeld aan onderling contact en dit weer met zich bracht, dat er tóch de een-of-andere-vorm zou moeten zijn, waarin de belangen van alle clubs centraal zouden kunnen worden behartigd, kwam men tot de organisatie, die ik elders eens 'de reus op lemen voeten' heb genoemd: de N.O.V.A.!

Want ook al zouden er door het bestuur constructieve voorstellen worden gedaan, als er ergens in den lande enkele grote clubs tegen zouden zijn (U ziet, ik druk mij voorzichtig uit!), dan kunnen de kleinen wel inpakken. Niet dat zeker, omdat men in de periferie nu eenmaal niet altijd over de nodige mensen beschikt om afgevaardigden (en dus 'stemmen') naar een jaarvergadering te zenden. Zijn het dus in wezen de clubs die in principiële kwesties het beleid bepalen, de N.O.V.A., in dit geval dus het bestuur, wordt erop aangezien. Vandaar, dat mijn gedachten zijn gegaan naar een organisatie-vorm, waarbij de verantwoordelijkheid meer districtgewijze zou worden verlegd. Met als representatief lichaam het huidige N.O.V.A.-bestuur. Aan het slot van mijn betoog kom ik daarop terug. Reeds vanaf de oprichting stond de organisatie bloot aan alle vormen van (soms wel gerechtvaardigde) critiek, die soms vrij felle, soms neerbuigende vormen aannam. Meestal heette het, dat de N.O.V.A. te weinig 'deed', speciaal wat betreft het contact naar buiten, soms dat ze zich teveel bemoeide met wat door de politici graag de 'sovereiniteit-in-eigen-kring' wordt genoemd. In feite een contradictio in terminis, die uit de opbouw van de organisatie-vorm wel te verklaren is. Want de bestuursleden van de N.O.V.A. worden (regionaal) gekozen uit de, door de (zelfstandige) clubs voorgedragen, beschikbare, kandidaten. Eenmaal in het bestuur gezeten zitten ze best, zijn in wezen autonoom, en niet eens verplicht om verantwoording aan hun 'broodheren' af te leggen. Wanneer ze zich dan nog jaren en jaren herkiesbaar stellen, krijgt geen sterveling ze eruit! Dat kan (en is in het verleden wel gebeurd) conflictstof te óver leveren.

De moeilijkheid is evenwel, dat de N.O.V.A., die weliswaar bestaat uit de aangesloten clubs en daarmee een vrij (morele) binding heeft (en op een jaarvergadering ook wel verantwoording aflegt) juridisch een vrij zelfstandig leven leidt. Evenals de clubs die op het punt van hun zelfstandigheid zich niets laten gezegen. Alweer heeft daardoor het recente verleden aangetoond, dat men de vuist niet behoeft te ballen, als de arm krachteloos blijkt; in casu, als de clubs zich niet aan een advies van de N.O.V.A. (want méér kan het niet zijn) storen!

Nu is het niet mijn bedoeling om de werkwijze van de N.O.V.A. hier volledig te analyseren. Wel om met enkele voorbeelden even aan te tonen, dat de organisatie-vorm

dringend verandering behoeft om de vele nadelen, die aan de huidige vorm kleven op te heffen. En vooral om de organisatievorm aan te passen aan de eisen, die de huidige tijd stelt. Wil de N.O.V.A. meer naar buiten treden (dus meer 'doen') en wil zij de leiding behouden bij de steeds meer voorkomende manifestaties op smalfilm-gebied, nationaal zowel als internationaal, dan heeft zij niet meer voldoende aan het beperkte aantal bestuursleden, dat, ieder voor zich, tenslotte ook aan grenzen van 'vrije-tijds-besteding' gebonden is. Kort en goed: er moet dan naar beneden toe meer gedelegeerd worden en dat kan alleen als de organisatie-band hechter is dan nu!

In oktober a.s. staat de jaarvergadering weer voor de deur. Een uitnemende plaats dunkt mij om eens over het onderstaande van gedachte te verwisselen:

a. de opbouw volgens het oude principe, dus een hoofdbestuur met afdelingen (hetgeen volgens mij niet in aanmerking komt, omdat dit de klok terugzetten zou zijn en de zo zeer gewaardeerde zelfstandigheid van de verschillende clubs verloren zou gaan) en

b. de opbouw volgens een districten-stelsel, met handhaving van de huidige status.

Hierover dan het volgende: De districtsgedachte werd het vorig jaar door de meerderheid van (de toen aanwezige) clubs verworpen. Vooral de clubs in het Westen en die uit het Centrum voelden er niet voor, onder het motto: we hebben onderling contact genoeg. Ik mag echter aannemen, dat men weet, dat de (officieuze) districtsgewijze organisatie in het Noorden en in het Zuiden niet alleen in theorie leeft, maar in de praktijk zelfs al doeltreffend werkt. Het is de Noordelijke clubs (en naar ik mag aannemen ook de Zuidelijke) er alles aan gelegen (al zou het ook zijn vanwege hun regionale afzondering) deze officieuze situatie ook officieel te zien bekrachtigd. Financieel gezien getroosten die clubs in hun district zich, buiten hun afdracht aan de N.O.V.A. om, vrij grote opofferingen en zien zij, van hun standpunt uit, de afdracht soms als 'Bier nach München tragen'. Gezien dus die hiervoren genoemde 'juridische' bezwaren, waarbij dus de N.O.V.A. bestuursleden door de zelfstandige clubs worden verkozen, maar verder geen binding meer hebben met een district, zou een organisatie als onder sub b. genoemd voordelen hebben. Waarbij dus wordt uitgegaan van een bredere binding. Zoals de zelfstandige clubs nu de N.O.V.A. formeren, zo zouden ze dat ook kunnen doen t.o.v. een regionale of districtsgewijze groepering.

Deze clubs kiezen dus om te beginnen een drietal bestuurs-

leden, die tezamen de regionale afdeling Noord (Zuid of West) van de N.O.V.A. vormen. Uit deze drie bestuursleden (het kunnen er ook meer zijn - of echter een te groot lichaam soepel werkt is evenwel de vraag) wordt het bestuurslid gekozen, dat voor de Noordelijke (Zuidelijke, Westelijke, enz.) clubs in het dan te formeren centrale bestuur zitting neemt. In feite komt dit, wat de N.O.V.A. zelf betreft, op hetzelfde neer; echter langs een andere weg, die van de regionale afdeling, die er dan automatisch is! Ook is er nu een grotere binding met het district via het regionale bestuur, aan wie het centrale bestuurslid verantwoordelijk schuldig moet zijn. Uit praktische overwegingen zal het voorkeur verdienen, dat de secretaris van het regionale bestuur zitting neemt in het centrale N.O.V.A. bestuur om een zo efficiënt mogelijk contact van boven naar beneden en omgekeerd te verkrijgen. Dit lid is de beste tussenschakel. In het kort: De clubs blijven de zo teder behoevende zelfstandigheid behouden, terwijl ook de N.O.V.A. de zelfstandige organisatie blijft, die zij nu is, hetzij dan met een grotere binding en meer mogelijkheden. Dit, doordat ze werd opgebouwd uit en kan delegeren naar regionale afdelingen, die weer meer contact met de plaatselijke clubs hebben. In de statuten of het huishoudelijk reglement zou dan kunnen worden opgenomen (en dit kan vooral bij de overgang belangrijk zijn), dat regionale afdelingen eerst dan worden geformeerd, wanneer daartoe de behoefte aanwezig is óf de wens te kennen wordt gegeven. Bij de bestuursverkiezingen voor het centrale bestuur ontstaan dan geen moeilijkheden wanneer het oude systeem voor een bepaald district blijft gehandhaafd (overigens moeten de betrokken clubs onderling tóch overleg plegen, zodat men zich net zo goed regionaal of districtsgewijze kan organiseren).

Gaarne geef ik mijn suggestie voor een betere. Hoe het ook zij, we zullen er rekening mee moeten houden, dat in de toekomst op zuiver organisatorisch gebied meer werk zal moeten worden verzet. Werk, dat districtsgewijs zal moeten worden aangepakt. Van die paar N.O.V.A. bestuursleden alléén kan het niet uitsluitend meer komen. . . .

Dries Hendriks.

Noot: Het spreekt vanzelf, dat ik niet uitputtend op deze materie ben ingegaan. Zo zal het stemrecht van de clubs, al dan niet via het districtsbestuur, het mandaat dat dit krijgt, de onderlinge financiële verhouding, etc., nader dienen te worden gezien. Tenslotte werd voor een beter begrip nog een principe-schema toegevoegd.

Schema voor de suggestie: opbouw nieuwe NOVA-organisatie

